

Suvestinė redakcija nuo 1999-09-30

Protokolas paskelbtas: , i. k. 092517VPROT0010(24)

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBINĖ GEOLOGIJOS TARNYBA
VALSTYBINĖ NAUDINGŪJŲ IŠKASENŲ IŠTEKLIŲ KOMISIJA
P R O T O K O L A S**

1992 m. lapkričio 12 d. Nr. 10(24)

Vilnius

Dalyvavo:

VIK pirmininkas R. Rajeckas

VIK pirmininko pavaduotojas G. Juozapavičius

VIK nariai ekspertai: K. Sakalauskas, O. Zdanavičiūtė, J. Laškovas, B. Paukštys, A. Vaznonis, A. Jurgaitis, V. Gasiūnienė

Tarnybos tyrimų skyriaus naftos geologijos ekspertas J. Jacyna

Svarstyta Lietuvos Respublikos naudingųjų iškasenų išteklių klasifikacijos projektas.

Naudingųjų iškasenų išteklių klasifikacija Komisijoje buvo aptariama keletą kartų. Šis projektas paruoštas, atsižvelgiant į anksčiau pareikštas Komisijos narių ekspertų ir Geologijos instituto bei įmonių specialistų nuomones. Klasifikacija nustato vieningus kietųjų naudingųjų iškasenų ir naftos bei dujų telkinių tyrimo ir išteklių vertinimo principus.

Apsvarsčiusi pateiktą projektą, VIK n u t a r i a:

1. Patvirtinti Lietuvos Respublikos naudingųjų iškasenų išteklių klasifikaciją (pridedama).
2. Siūlyti Valstybinės geologijos tarnybos direktoriui Klasifikacijos įsigaliojimo laiką nustatyti 1993 m. sausio 1 dieną.

VIK PIRMININKAS

R. RAJECKAS

PATVIRTINTA
Valstybinės geologijos tarnybos
Valstybinės naudingųjų iškasenų išteklių
komisijos 1992 m. lapkričio 12 d. protokolu
Nr. 10(24)

LIETUVOS RESPUBLIKOS NAUDINGŲJŲ IŠKASENŲ IŠTEKLIŲ KLASIFIKACIJA

I. Bendroji dalis

1. Naudingųjų iškasenų išteklių klasifikacija (toliau Klasifikacija) nustato vieningus kietųjų naudingųjų iškasenų, naftos, dujų ir jų telkinių tyrimo bei išteklių vertinimo principus, kurie privalomi visiems juridiniams ir fiziniams asmenims, vykdančioms geologinį prognozavimą, telkinių paiešką, žvalgybą, eksploataciją ir išteklių apskaitą.

Požeminio vandens ištekliai vertinami pagal atskirą klasifikaciją.

2. Klasifikacija atspindi tris svarbiausius elementus:

- perspektyvaus ploto arba telkinio ištyrimo (išteklių patikimumo) laipsnį;
- naudingųjų iškasenų išteklių tyrimų seką ir ekonominę vertę;
- naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo galimybes.

Visi šie elementai sudaro vieningą sistemą (priedėlis 1).

3. Kietųjų naudingųjų iškasenų ištekliai (geologiniai) skaičiuojami ir jų apskaita atliekama masės arba tūrio matais.

Naftos geologiniai ir išgaunami ištekliai skaičiuojami ir jų apskaita atliekama masės matais, o dujų – tūrio matais.

Išgaunami ištekliai – tai geologinių išteklių dalis, kurią šiuolaikine technika bei technologija, nepažeidžiant gamtinės aplinkos pusiausvyros, galima racionaliai išgauti iš žemės gelmių.

4. Atitinkamų naudingųjų iškasenų arba jų grupių telkinių tyrimui ir išteklių vertinimui pritaikant šią klasifikaciją naudojamos Valstybinės išteklių komisijos patvirtintos rekomendacijos.

II. Naudingųjų iškasenų išteklių klasifikacija pagal ištyrimo laipsnį

5. Naudingųjų iškasenų ištekliai pagal ištyrimo laipsnį klasifikuojami į prognozinčius, įvertintus ir išžvalgytus. Ištyrimo laipsnis atspindi išteklių patikimumą ir tapatinamas su kategorijomis, žymint jas sutartiniais simboliais.

Priedėliuose 2 ir 3 pateikiamas šios ir kai kurių valstybių naudingųjų iškasenų išteklių klasifikacijų palyginimas.

6. Prognoziniai ištekliai – tai perspektyvių teritorijų naudingųjų iškasenų galimi ištekliai.

7. Kietųjų naudingųjų iškasenų prognoziniai ištekliai skirstomi į spėjamus – Ps kategoriją ir aptiktus – Pa kategoriją, o naftos ir dujų – į regioninius – Pr kategoriją ir lokalius – Pl kategoriją.

7.1. Spėjamiems prognoziniais Ps kategorijos ištekliams priskiriami geologinių baseinų, rūdinių zonų, stratigrafinių horizontų naudingųjų iškasenų ištekliai, kurių buvimas ir kiekis nustatomi pagal įvairiais metodais gautus netiesioginius požymius arba iš analogijos su kitomis geriau ištirtomis žemės plutos struktūromis.

7.2. Aptiktiems prognoziniais Pa kategorijos ištekliams priskiriami lokalių struktūrų arba apribotų zonų naudingųjų iškasenų ištekliai, kurių kiekis ir kokybė nustatomi pagal bent viename gręžinyje ar kasinyje gautus tiesioginius naudingosios iškasenos požymius, o struktūros arba zonos išplitimo ribos pagrįstos geologine ekstrapoliacija.

7.3. Regioniniams prognoziniais Pr kategorijos ištekliams priskiriami perspektyvių teritorijų (tektoninių arba facijinių litologinių naftingųjų kompleksų bei zonų) naftos ir dujų ištekliai, kurie nustatomi pagal įvairiais metodais gautus netiesioginius požymius arba iš analogijos su kitais geriau ištirtais regionais, kaupavietėmis ar telkiniais.

7.4. Lokaliems prognoziniams P1 kategorijos ištekliams priskiriami lokalių struktūrų ir kitų tipų kaupaviečių naftos ir dujų ištekliai, kurie nustatomi geofiziniais arba geologiniais metodais.

8. Įvertinti ir išžvalgyti ištekliai – tai ištirtų žemės gelmių kūnų, struktūrų, kaupaviečių, sudarančių telkinius, ištekliai.

9. Kietųjų naudingųjų iškasenų bei naftos ir dujų įvertinti ištekliai žymimi C kategorija, išžvalgyti kietųjų naudingųjų iškasenų ištekliai – A ir B kategorijomis, o naftos ir dujų – A kategorija.

9.1. Įvertintiems C kategorijos ištekliams priskiriami lokalsios struktūros, kaupavietės, ploto ir geologinio kūno, prisišliejusio prie išžvalgyto telkinio kontūro, ištekliai, kurių kiekis ir kokybė nustatomi pagal pavienių gręžinių (kasinių) arba naftos ir dujų pritekėjimo tyrimų duomenis. Šios kategorijos kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių kasybos sąlygos ir jų poveikis gamtinei aplinkai nustatomi pavieniais tyrimais arba iš analogijos su išžvalgytais telkiniais. Telkinio ribos nustatomos gręžiniais (kasiniais) ir geofiziniais bei geologiniais metodais gautų faktų interpoliacija.

9.2. Kietųjų naudingųjų iškasenų išžvalgytiems ištekliams priskiriami geologinių kūnų ištekliai, kurie nustatomi pagal grupės gręžinių (kasinių) kompleksinių tyrimų duomenis. Telkinio arba išteklių kategorijų ribos nustatomos pagal taškus, kuriuose įrodytas naudingosios iškasenos buvimas, ir geologinių faktų interpoliaciją.

9.2.1. Išžvalgytiems A kategorijos ištekliams priskiriami telkinio ar jo dalies ištekliai, kuriame naudingosios iškasenos rūšių ir atmainų išplitimas, sudėtis, fizinės techninės bei technologinės savybės, kasybos sąlygos ir poveikis gamtinei aplinkai tiriami detalie. Šiais tyrimais turi būti gauti visi duomenys naudingosios iškasenos perdirbimo technologijos, gavybos ir telkinio rekultivacijos projektams paruošti.

9.2.2. Išžvalgytiems B kategorijos ištekliams priskiriami telkinio dalies ištekliai, kurioje nustatomi tik bendrieji naudingosios iškasenos kokybės kaitos dėsningumai ir kasybos sąlygų bei poveikio gamtinei aplinkai rodikliai.

Telkinių, kurių naudingoji iškasena naudojama be perdirbimo, ištekliai priskiriami taip pat B kategorijai, bet kasybos sąlygos ir poveikis gamtinei aplinkai tiriami detalie.

9.3. Naftos ir dujų išžvalgytiems A kategorijos ištekliams priskiriami tokie ištekliai, kurie nustatomi pagal jų pritekėjimo gręžiniuose duomenis. Telkinio tipas, forma ir dydis, produktyvi storumė, kolektorių tipas ir jų savybių kaita, naftos ir dujų sudėtis, savybės ir kiti parametrai bei ypatumai, bei gavybos poveikis gamtinei aplinkai ištirti taip, kad duomenų pakaktų eksploatacijos projektui paruošti.

III. Naudingųjų iškasenų išteklių tyrimų seka ir ekonominė vertė

10. Kietųjų naudingųjų iškasenų spėjami Ps kategorijos ir naftos bei dujų regioniniai Pr kategorijos prognoziniai ištekliai yra prielaida moksliniams tyrimams ir geologinei nuotraukai, kurių metu išskiriami perspektyvūs plotai, zonos, lokalsios struktūros ir nustatomi aptikti Pa kategorijos ar lokalūs P1 kategorijos prognoziniai ištekliai.

11. Kietųjų naudingųjų iškasenų aptikti Pa kategorijos ir naftos bei dujų lokalūs P1 kategorijos prognoziniai ištekliai yra pagrindas geologinei paieškai, kurios metu nustatomas telkinio buvimas, o esantys ištekliai įvertinami C kategorija.

12. Įvertintų C kategorijos išteklių pagrindu atliekama telkinio žvalgyba, o ištekliai skaičiuojami A ir B kategorijomis.

13. Išžvalgytų A ir B kategorijų išteklių pagrindu sudaromas telkinio eksploatacijos ir rekultivacijos projektas.

14. Įvertintų arba išžvalgytų telkinių ištekliai pagal naudingosios iškasenos gavybos ekonominius rodiklius skirstomi į nerentabilius, rizikingo rentabilumo ir rentabilius.

14.1. Nerentabilūs naudingųjų iškasenų ištekliai yra tokie, kurių gavyba yra nepelninga arba esama technika ir technologija ją išgauti bei perdirbti negalima, bet ateityje gali būti panaudota.

14.2. Rizikingo rentabilumo naudingųjų iškasenų ištekliai yra tokie, kurių gavybos kaštai nedaug viršija išgaunamos žaliavos kainą rinkoje arba ją galima atsivežti iš kito telkinio.

14.3. Rentabilūs naudingųjų iškasenų išteklių yra tokie, kai naudingosios iškasenos gavyba pelninga.

IV. Naudingųjų iškasenų išteklių bazės

15. Naudingųjų iškasenų išteklių, esančių žemės gelmėse, visuma sudaro šalies (regiono, rajono, apskrities) išteklių bazę, kuri skirstoma į potencinę, perspektyvią ir realią.

15.1. Potencinę naudingųjų iškasenų išteklių bazę sudaro prognoziniai išteklių.

15.2. Perspektyvią išteklių bazę, sudaro įvertintų ir valstybės fondui priskirtų išžvalgytų kietųjų naudingųjų iškasenų telkinių išteklių bei naftos ir dujų telkinių geologiniai išteklių. Šiai bazei taip pat skiriami išžvalgytų ar įvertintų telkinių, kurių eksploatacija draudžiama atitinkamais juridiniais dokumentais, išteklių.

15.3. Realią išteklių bazę sudaro įmonių fondui priskirtų išžvalgytų eksploatuojamų arba rentabilūs dar neeksploatuojamų kietųjų naudingųjų iškasenų telkinių išteklių, o taip pat rentabilūs naftos ir dujų išžvalgytų telkinių išgaunamieji išteklių.

Naudingųjų iškasenų išteklių klasifikacijos
priedėlis 2

**LIETUVOS RESPUBLIKOS IR KAI KURIŲ KITŲ VALSTYBIŲ KIETŪJŲ
NAUDINGŪJŲ IŠKASENŲ KLASIFIKACIJŲ PALYGINIMAS**

Lietuvos Respublika 1992	Telkinių ištekliai			Prognoziniai ištekliai			
	Išžvalgyti		Įvertinti	Aptikti	Spėjami		
	A	B	C	Pa	Ps		
Lietuvos Respublika (naudota buvusios SSSR) 1981	Ištekliai			Prognoziniai ištekliai			
	Išžvalgyti		Parengtinai įvertinti		P1	P2	P3
	A	B	C1	C2			

JAV 1980	Identified Resources (išaiškinti ištekliai)			Undiscovered Resources Neaptikti ištekliai	
	Demonstrated (Patvirtinti)		Inferred (Manomi)	Probability range (Tikimybės laipsnis)	
	Measured (Išmatuoti)	Indicated (Paskaičiuoti)		Hypothetical (Hipotetiniai)	Speculative (Teoriniai)

**LIETUVOS RESPUBLIKOS IR KAI KURIŲ KITŲ VALSTYBIŲ NAFTOS IR DUJŲ
IŠTEKLIŲ KLASIFIKACIJŲ PALYGINIMAS**

Lietuvos Respubl. 1992	Telkinių ištekliai			Prognoziniai ištekliai		
	Išžvalgyti	Įvertinti	Lokalūs	Regioniniai		
	A	C	P1	Pr		
Lietuvos Respubl. (naudota buvusios SSSR)1983	Ištekliai			Ištekliai		
	Išžvalgyti	Parengtinai įvertinti	Perspektyviniai	Prognoziniai		
	-	-	C1	C2	C3	D1 D2

JAV 1980	Total Resources (Bendri ištekliai)					
	Identified resources (Aptikti ištekliai)			Undiscovered resources (Neaptikti ištekliai)		
	Demonstrated (Patvirtinti)			Inferred (Manomi)		
	Measured (Išmatuoti)	Indicated (Paskaičiuoti)	Hypothetical (Hipotetiniai)		Speculative (Teoriniai)	

Pakeitimai:

1. Lietuvos geologijos tarnyba prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, Įsakymas Nr. 39, 1999-09-17, Žin., 1999, Nr. 81-2407 (1999-09-29), i. k. 099517AISAK00000039 Dėl kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių klasifikacijos